

PIETRO CITATI

KAFKA

TRADUCCIÓ DE L'ITALIÀ  
D'ANNA CASASSAS

BARCELONA 2012



QUADERNS CREMA

TÍTOL ORIGINAL *Kafka*

Publicat per  
QUADERNS CREMA

Muntaner, 462 - 08006 Barcelona  
Tel. 934 144 906 - Fax. 934 147 107  
correu@quadernscrema.com  
www.quadernscrema.com

© 2007 by Adelphi Edizioni, S.p.A., Milà. Edició  
negociada a través d'Ute Körner Literary Agent, S.L.  
© de la traducció, 2012 by Anna Casassas Figueras  
© d'aquesta edició, 2012 by Quaderns Crema, S.A.U.

Drets exclusius d'edició en llengua catalana:  
Quaderns Crema, S.A.U.

A la coberta, fotografia del taller Jacobi (1906)

ISBN: 978-84-7727-522-0  
DIPÒSIT LEGAL: B. 4208-2012

AIGUADEVIDRE *Gràfica*  
QUADERNS CREMA *Composició*  
ROMANYÀ-VALLS *Impressió i relligat*

PRIMERA EDICIÓ *febrer de 2012*

Sota les sancions establertes per les lleis,  
queden rigorosament prohibides, sense l'autorització  
per escrit dels titulars del copyright, la reproducció total o  
parcial d'aquesta obra per qualsevol mitjà o procediment mecànic  
o electrònic, actual o futur—inclouent-hi les fotocòpies i la difusió  
a través d'Internet—, i la distribució d'exemplars d'aquesta  
edició mitjançant lloguer o préstec públics.

L'HOME  
A LA FINESTRA

Totes les persones que van coincidir amb Franz Kafka de jove o d'adult van tenir la sensació que l'envoltava una «paret de vidre». Era allà, rere un vidre absolutament transparent, caminava amb gràcia, gesticulava, parlava: somreia com un àngel meticulós i lleuger; i el seu somriure era l'última flor nascuda d'una cortesia que s'oferia i de seguida es feia enrere, que es donava i es tancava gelosament en ella mateixa. Semblava que digués: «Sóc com vosaltres. Sóc igual, pateixo i frueixo igual que vosaltres». Però, com més participava del destí i dels patiments dels altres, més s'excloïa del joc, i la lleugera ombra d'invitació i d'exclusió a la comissura dels llavis assegurava que no podria estar mai present, que vivia lluny, molt lluny, en un món que no li pertanyia ni tan sols a ell.

¿Què veien, els altres, rere la delicada paret de vidre? Era un home alt, prim, flac, que duia el seu llarg cos amunt i avall com si l'hi haguessin regalat. Tenia la sensació que no creixeria mai, i que no arribaria mai a conèixer el pes, l'estabilitat ni l'horror d'allò que els altres amb una satisfacció incomprendible anomenen l'«edat madura». Una vegada va confessar a Max Brod: «No viuré mai l'edat viril: de nen ja passaré immediatament a ser un vell de cabells blancs». Tothom se sentia atret pels seus ulls grossos, que mantenia molt oberts, de vegades de bat a bat, i que en fotografia, sobtats pel llamp violent del magnesi, semblaven de posseït o de visionari. Tenia les pestanyes llargues. Tan aviat es diu que tenia les ninetes marrons com grises, o bé

d'un blau acerat, o simplement fosques, mentre que un pasaport afirma que eren d'un «gris-blau fosc». Quan es mirava al mirall trobava que tenia la mirada «increïblement enèrgica»; però els altres no es cansaven mai de comentar els seus ulls i d'interpretar-los, com si fossin l'única porta que duia a la seva ànima. Un considerava que els tenia plens de tristor; un altre se sentia observat i escrutat; un altre s'adonava que s'il·luminaven de cop i que brillaven amb puntets daurats, però de seguida es tornaven consirosos i inclús esquerps; un altre els veia impregnats d'una ironia adés afeble adés disgregadora; un altre hi percebia estupor i una estranya astúcia; un altre, que l'havia estimat molt i havia resseguit el seu enigma de mil maneres, pensava que, igual que Tolstoi, sabia una cosa de la qual els altres homes no saben res; un altre els trobava impenetrables; finalment, un altre considerava que una calma pètria, un buit mortal, una estranyesa funerària de vegades li dominava la mirada.

Molt rarament prenia la paraula per iniciativa pròpia: potser li semblava que pujar a l'escenari de la vida sense que el cridessin era una arrogància insuportable. Tenia la veu suau, prima i melodiosa: no va ser sinó la malaltia que l'hi va fer tornar apagada i quasi rogallosa. No deia mai res que fos insignificant: totes les coses quotidianes li eren alienes, o bé resultaven transfigurades per la llum del seu món interior. Si el tema l'inspirava, parlava amb facilitat, amb elegància, amb vigor, de vegades amb entusiasme: es deixava anar, com si tot es pogués dir a tothom. Treballava els seus discursos amb el plaer de l'artesà satisfet de la seva obra, i acompanyava les paraules amb el joc dels seus dits llargs i eteris. Sovint arrufava les celles, arrugava el front, tirava enfora el llavi inferior, ajuntava les mans, les deixava obertes sobre la taula o se'n posava una sobre el cor, com un vell actor de melodrames o un nou mim del cinema mut. Quan

reia, tirava el cap enrere, amb prou feines obria la boca, i tancava els ulls fins que només eren esclatxes finíssimes. Però, tant si els esperits de la seva ànima estaven contents com tristos, no perdia mai el do dels déus: la natura sobirana. Justament ell, que es considerava contradictori i retorçat, i ho era—només una desferra, un còdol, un tros d'estaca clavat en un camp regirat, un fragment que ha quedat d'altres fragments, res que no fos crit i laceració—, deixava la impressió que els seus gestos expressaven «la calma en el moviment». A la vida, abans que en l'escriptura, ja assolía la quietud. No hi ha res que pugui despertar en els homes una impressió tan fonda. Se li acostaven, inquiets o insegurs o simplement curiosos, vells amics, escriptors consolidats, jovenets infeliços i megalòmans, i n'obtenien una sensació de benestar i gairebé de joia. Davant seu, la vida canviava. Tot semblava nou: semblava que es veiés per primer cop; sovint nou d'una manera molt trista, però sense excloure mai una última possibilitat de conciliació.

Quan quedava amb els amics, sempre feia tard. Arribava corrent, amb un somriure confós a la cara, i portava la mà al cor com si volgués dir: «Sóc innocent». L'actor Löwy l'esperava llargues estones sota de casa seva. Si veia que el llum de l'habitació de Kafka estava encès, suposava: «encara escriu». Després el llum s'apagava de cop, però continuava encès a la finestra del costat, i aleshores es deia: «ara sopa». Aleshores es tornava a encendre el llum de la seva habitació, on, per tant, es rentava les dents. Quan s'apagava, Löwy pensava que baixava corrents l'escala; però aleshores es tornava a encendre un altre cop, potser Kafka s'havia deixat alguna cosa... Kafka explicava que li encantava esperar: una espera llarga, amb lentes ullades al rellotge i un anar amunt i avall indiferent, li agradava tant com estar-se ajagut al sofà amb les cames estirades i les mans a les

butxaques. L'espera donava un objectiu a la seva vida, que si no li semblava molt indeterminada; tenia un punt fixat al davant, que li marcava el temps i el feia estar segur d'existir. Potser es descuidava de dir que, per a ell, arribar tard era una manera d'eludir el temps, de vèncer el temps, debilitant-lo de mica en mica i sostraiant-se al seu batec regular.

Els amics el distingien de lluny, sempre vestit amb roba neta i endreçada, mai elegant: de color gris o blau fosc, com un empleat. Durant una llarga temporada, en el seu somni d'ascetisme i d'impassibilitat estoica, va dur el mateix vestit a l'oficina, al carrer, a l'escriptori, a l'estiu i a l'hivern; i ja ben entrat el mes de novembre, quan tothom duia abrics gruixuts, apareixia pels carrers «com un boig amb un vestit estiuenc i un barretet d'estiu», pràcticament com si volgués imposar un sol uniforme a la diversitat de la vida. Així que veia els amics, semblava content. Tot i que només s'hi comunicava «amb la punta dels dits», tenia una cortesia xinesa, que naixia de l'extenuació del cor i d'un refinament quasi inabastable de l'esperit. Tenia una gràcia irònica quan s'explicava: una lleugeresa de Carroll, de sant hasídic o de follet romàntic; una fantasia capriciosa, suspesa i errant—delicadeses de poesia oriental, delicioses floritures, jocs amb el fum, amb el cor i la mort.

Quan era amb els amics, mostrava de bona gana el seu talent de mím. Ara imitava algú que feia anar un bastó de passeig, el gest de les mans, els moviments dels dits. Ara imitava una persona amb tota la complexitat de la seva natura, i ho feia amb un mimetisme interior tan fort i perfecte que esdevenia inconscient. Sovint llegia textos que li agradaven: amb alegria i transport, amb els ulls brillants de l'emoció, amb veu ràpida, capaç de recrear el ritme mitjançant secretes vibracions de cant, fent ressaltar les entonacions amb una precisió extrema, assaborint expressions i repe-

tint-les o subratllant-les amb insistència; fins que Flaubert o Goethe o Kleist, ell que llegia, els amics o les germanes es fonien a l'habitació en una sola persona. Era el seu somni de poder, l'únic que ell, enemic de tot poder, va desitjar fer realitat. De noi, havia somiat trobar-se en una gran sala plena de gent i llegir en veu alta tota *L'Éducation sentimentale*, sense parar, sense interrompre's mai, durant tots els matins i tardes i nits que calgués, igual com després va somiar escriure *El desaparegut* o *El castell* d'un sol raig. Els altres l'escoltarien, sense cansar-se, perquè estarien fascinats pendents dels seus llavis.

Així que s'acomiadava dels amics, Kafka tornava cap a casa amb la seva lleugeresa d'ocell. Caminava de pressa, lleugerament encorbat, amb el cap una mica cot, gronxant-se com si hi hagués ratxes de vent que l'empenyessin d'una banda a l'altra del carrer: es posava les mans creuades a les espatlles, i les seves gambades, unides al color fosc de la cara, feien que de vegades se'l confongués amb un mestís indi. Així, en plena nit, passava absort en els seus pensaments, davant de cases, esglésies, monuments i sinagogues, voltant pels pintorescos i foscos carrerons secundaris que travessen Praga. Era la seva manera d'acomiar-se de la vida i de treure força de la segura infelicitat de l'endemà.

Al matí, a les vuit, arribava puntual a l'oficina, a la Companyia d'Assegurances d'Accidents Laborals del regne de Bohèmia. Davant de la taula plena d'un munt embrollat de papers i expedients, dictava el que convingués al mecanògraf. De tant en tant el cervell se li aturava, buit, sense cap idea, i el mecanògraf s'endormiscava, encenia la pipa o mirava per la finestra. Assistia a reunions, escrivia documents i informes; feia inspeccions. El consideraven un bon empleat: «incansable, diligent i ambiciós [...], un treballador molt diligent, d'un talent gens comú i molt complidor».